

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ral számoltunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők: Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők: Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmegtelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

Báró Vay Béla és a borsodi izraeliták.

A borsodi izraeliták fényes küldöttsége kereste fel a főrendiház alelnökét, ki egyuttal a tiszánineni ev. ref. egyházkerületnek és a sárospataki főiskolának is főgondnoka, — báró Vay Bélát, a nagy emlékü báró Vay Miklós unokaöccsét azért, hogy igaz háláját fejezze ki egy egész felekezetnek, — 800 ezer állampolgárnak azért, mert báró Vay, mint főrendiházi elnök, a recepció tárgyalása alkalmával hiven teljesítette kötelességét s szavazatok egyenlősége mellett a recepció elfogadása javára szavazott.

Báró Vay Béla akkor, amidőn a zsidóban az egyenjogu embert és állampolgárt tekintette s állásának egész súlyával lépett föl az őket ért méltatlanságok ellen: úgy viselkedett, mint egy valóban liberális magyar főúr, mint jó honpolgár és igazi protestáns.

A zsidó recepció magyar állami, általános kulturális s más oldalról határozottan protestáns követelmény is.

Magyar állami követelmény, mert e hazának 800 ezer oly polgáráról van szó, akiket a hajdani hagyományos megvetés, a törvényhozás tévedései, a II. József-féle germanizáló intézkedések, a türt vallás rendszere inkább elidegeníthetnek a magyar nemzettől, semhogy hozzá fűzhetek; holott pedig ebben az országban, hol a nagy Széchenyi szavával élve, a magyar oly kevés, hogy még az apagyilkosnak is meg kellene kegyel-

mezni, a legbotorabb politika az, mely nem akar majd nem egy milliót kitevő, a kereskedelem, ipar, forgalom, tudomány és irodalom, sőt újabb időben az okszerű mezőgazdaság terén is oly hatalmas szerepet játszó, annyi tehetséggel megáldott népelemet a legszorosabb kapcsokkal a magyar nemzet testéhez láncolni, a magyar hazának, a magyar államnak, a nemzeti nyelvnek teljesen meghódítani. A magyar állam a keresztyén kultúra alapján lett nagygyá; de éppen vallásunk Mesterének isteni szavaival kerülnek elmentébe azok, kik a felekezeti és polgári egyenjoguság és a szeretet kötelességének megsértésével a zsidót vallása miatt akarják visszaszorítani a társadalomban. A zsidóság szorgalma, tehetsége, kitaratása által mindenütt, barát és ellenség gyanánt hatalom; ha a humanizmus, az igazság eszméje nem is követelné, a józan okosság parancsolná, hogy ne keressük fanatizmus s középkori elfogultság miatt az ellenség táborába, hova menni nem akar, s az is kétségtelen, hogy teljes recepció nélkül az izraelitákat a magyar társadalomba egészen beolvasztani lehetetlen.

De az általános kultúra, a felvilágosodás, a szabadelvűség követelménye is az, hogy a magyar törvényhozás elvégre igazságot szolgáltsa a zsidóknak. Lapozzuk végig a Corpus Juris Hungarici lapjait: be kell ismernünk, hogy az árpádházi királyok korától kezdve, természetesen a korszellem behatása alatt — sokat vétkezünk ellenük s még az 1840.

29. t.-c. is sérelmekkel és bántalmakkal teljes, bár törvényes alapot ad nekik s a jobb jövő derengő hajnalát mutatja.

A vallás az emberiségnek egyik legnagyobb kincse s boldognak nevezhető az oly ember, ki lelkének meggyőződésével ragaszkodik felekezete jónak ismert tanaihoz. De a valódi vallásosság türelmet, szeretetet tanít más felekezetekkel szemben. Kiki üdvözljön és ítéltesék saját hite szerint. Az Üdvözítő mondá: Az Isten lélek s aki őt igazán akarja imádni, az lélekben és igazságban imádját őt.

Az antiszemitaság két évezred szörnyű hagyománya, s ma felületes emberek szárandó tévedése ott, hol nem épen az önzés, a haszonlesés spekulál a tömeg szenvedélyeire.

Ne feledjük, hogy az értelmetlen tömeg mindig gyűlölte s gyanusította a tehetséget, a szorgalmat, a sikert. S pl. Franciaországban a protestánsok ellen is ugyanazt az ellenszenvet ébresztgetik némelyek s ugyanazon érvekkel, mint a zsidók ellen.

Vagy a klérikális lapok nem nálunk is azt hajtják-e egyre, hogy a protestantizmus, mint az élődi növény, vagy rovar, mindenüvé befurakodik s a katolicizmus rovására érvényesíti magát?

Antiszemitizmus, antiprotosztantizmus ugyanazon fa mérges gyümölcsei.

Különbén is az antiszemita áramlat csak egyik alakja a reakciónak. Ausztria s különösen Bécs, aztán Német- és Franciaország példája eléggé megtaníthat

AZ „ŐRÁLLÓ“ TÁRCÁJA.

A nyár utolsó rózsája.

(Moore Tamás)

Utolsó rózsá ez e nyáron,
Virulni maradt egymaga.
Mig annyi kedves társa régen
Elpusztult már, — elhervada.
Nincs egy virág sem családjából,
Egy rózsabimbó sincs közel
Mely viszonzná pirulását,
Vagy ő vele sohajtna fel.

Nem hagylak itt, te árva téged,
Hogy lassan hervadj száradon;
Ha kedvesid mind elmenének,
E földhöz téged még mi von?
Most már szívesen szerteszöröm
E helyen minden szirmodat,
Hogy meghalt társaid körében
Aludhasd örök álmodat.

Követlek én is nemsokára.
Ha a barátság megtörök,
S a szeretetnek koronája
Elveszti fényes gyöngycit,

Ha elhagyott, akit szerettünk,
És nincsenek már hü szívek:
Kinek voln' kedve tovább élni
E zord világon, óh kinek!

A világ bujdosói.

(Percy Bysshe Shelley.)

Te csillag, a mely fényes szárnyakon
Haladsz rohanva, merre utad von,
Mondd meg, az éjnek melyik tája ad
Helyet, bevonnai fáradt szárnyadat.

Mondd meg nekem, te sápadt holdvilág,
Ki uttalan bolyongsz az égen át,
Az éj, vagy nappal mely szaka alatt
Leled meg végre nyugodalmadat.

Te fáradt szellő, aki bujdosol,
Száműzöttként nyugtot nem lelsz sehol,
Mondd meg van-e egy titkos menhelyed
Fák lombja közt, vagy hullámok felett?

(Angolból)

Pál Ernő.

Emlékszik-e?

Egy náluk járt ismerősömnek mondotta:
Kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Emlékszik-e arra a házi mulatságra, melyen először s utóljára vettünk részt együtt; melyen oly előzékeny volt, hogy megtáncoltatta az alig felcseperedni kezdő gyermekleányt.

Emlékszik-e arra a keringőre, melyet együtt oly kecsesen jártunk, hogy a jelenlevők szemereánk tapadt? — Én akkor még kis leány voltam, de az ő hangja, alakja, szeme s kellemes modora, mélyen bevésődött szívembé. Azóta megnőttem s kezdek bálókba járni és mégis és még most is, annyi év s annyi ismeretség kötése után is csak ő rá emlékezem. Én nem feledtem el. Kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Tudom, sokfelé járt a világban, keresve a jó szerencsét. Figyelemmel kísértem lépéseit. Sok tövis érhetette ruháját, sok meg is szurhatta. Tudom, hogy sok gondja volt, mely közt elfelejtette azt, mi előtte kedves vála. Engem is elfelejtett. Hogy ne felejtett volna el egy kis leányt, kivel véletlenül találkozva egy házi mulatságon, rövid időre megismerkedett. Érdemesnek tartotta-e a rám emlékezést? Nem törölte ki emlékemet lelkéből a gond, vagy másnak bájosabb arca? Azok a városi leányok

arra — ha ugyan a hazánkban szerezhető tanulság nem volna elég — hogy az antiszemitizmus zavaros vizén a feudalklerikálizmus, a kasztrendszer sötét hája evez. S a szabadelvűség ügye olyan, mint a kéve — ha a köteleket sikerült megoldani, széthull az egész. A polgári, politikai és lelkiismereti szabadság és egyenjogúság nagy elve az a kötelek, mely a szabadelvű társadalom kéréjét összetartja; ha ezt alattomban, akármily ürügy alatt megoldják, vagy alattomosan kettévágják: az oldott kéve erőtlennül fog széthullani.

S végül a protestantizmus alapelve is megköveteli, hogy igazságot szolgáltatassunk a zsidóságnak.

A protestantizmus létalapját a vallás körüli szabad vizsgálódás képezi az Istenben vetett élő hit alapján. Ez volt Luther, Kálvin, Zwingli vezére, ez alapon vált ki a protestantizmus a római katolicizmusból; ez elven épülnek föl a különböző protestáns felekezetek. A lelkiismeret szabadságának hívjuk ezt. Sok vért ontottak elődjünk e szent eszméért, sokan léptek érette máglyára, vérpadra, bitóra, gályára, börtönbe. És ennek a fenséges gondolatnak érvényesülése megváltoztatta az emberiség arculatját, egész történeti fejlődését. De a legdurvább erőszak volna a lelkiismereten s a protestantizmus alapeszméjének megtagadása, ha azt, amit magunknak követelünk: saját vallási meggyőződésünknek, amennyiben az állam létérdekeibe nem ütközik, teljes elismerést s azt, hogy ebből a polgári életben semmi hátrányunk ne legyen, másoktól, pl. a zsidóktól megtagadnók. Lehet az a véleményünk s pl. az enyém az is, hogy a valódi keresztényiség az emberiség vallási, sőt kulturális fejlődésében magasabb fokot képez, mint a zsidóság, de a zsidó vallás előtt is, melyből a keresztényiség is eredt, tisztelettel kell meghajolnunk. Hisz ha tisztán vallási szempontból indulunk is ki, Isten akarata, hogy különféle felekezetek legyenek. Véges emberi törvényhozás oktrojálná a megszabott egyedül üdvözítő hitet másokra? Akkor a pápai katolicizmus tana az egyedül üdvözítősegről a jogosult, a protestantizmus, a lelkiismereti szabadság, a polgári és politikai jogok függetlenítése a vallástól merő

értik a kendőzést; értik az öltözködést, hogy a férfiaknak tessenek. Ő neki is megtetszhetett már valaki s engem elfelejtett. Meg ha nem is. Ugyan ki emlékeznék arra a tacsukóra, kivel egyszer egy házi mulatságon egy keringőt táncoltunk. Kimegy az az ember fejből. Annál inkább a férfiakból. Hogy ne ment volna ki. Nem szoktak a férfiak ilyesmire emlékezni. Azután az érdek, a különféle viszonyok, a társaság, a fővárosi élet megváltoztatják a gondolkodást. Megváltoztathatták az övét is. Tudom, hogy megváltoztatták. Hogy is lehetne annyi finom modoru, előkelő uri nő közt egy falusi kis lány emlékét megtartani. Biztos vagyok benne, hogy nem tartotta meg. Mégis, ha találkozik vele, legyen olyan jó, kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Mikor arról volt szó, hogy felső leányiskolába megyek, azt mondta: Csak szorgalmasan tanuljak, ő még visszajön s meglátogat s megkérdezi, hogyan tanultam. Oh mily öröm volt e kijelentése nékem. Kis szívem összeszorult a kedves fiatal ember biztató ígéréte. Azután oly jó volt hozzám, nemes szíve oly jótékonyan hatott gyermekszívemre. Az intézetben szorgalmasan tanultam, hogy onnét visszajöve, ne találjon kifogást rajtam. Iparkodtam, hogy örömtől sugárzó arccal mutathassam meg neki bizonyítványomat s nyugodt

tévelygés. Akkor evviva il papa re!

Tudom, vannak protestánsok, kik másként gondolkoznak. Vannak, kik gyűlölik a zsidót hiteért, fajáért; vannak kik csak az áttérési viszonyosságtól irtóznak De ők csak névleg protestánsok, tényleg a pápai katolicizmus szaturálta lelkiüket. Az ilyen protestánsoknál tapasztaljuk azt, hogy más protestáns felekezetűek, sőt a hitbéli meggyőződésben más árnyalatúak ellen is gyűlölettel, nem ritkán megvetéssel vannak eltelve.

A protestantizmus igazi mivolta szerint nem ellenezheti a zsidó recepciót, nem tagadhatja meg önmagát.

S azért mi is szívből üdvözöljük, a borsodi zsidósággal egyetemben, mint jó hazafiak, felvilágosodott emberek, egyházukat szerető protestánsok báró Vay Bélát, hogy a recepció főrendiházi tárgyalása alkalmával adott döntő szavával újra és újra beigazolta, hogy kitűnő magyar hazafi, felvilágosult liberális főúr, s valódi protestáns, — méltó dicsekedése az egész magyar prot. egyháznak, közelebbről a tiszáninneri ref. egyházkerületnek és a sárospataki főiskolának.

Dr. Bartha Béla.

EGYHÁZI ÉLET.

Lelkész és egyháza. A házassági rovatban szokott rövidséggel számoltunk be arról, hogy a magyar reform. lelkészi kar egyik kitűnő tagja, Révész Kálmán, a halhatatlan emlékű Révész Imre fia, a kassai ev. ref. egyház lelkésze, e hó 4-én esküdött örök hűséget Fáy Klárának, az ősrégi kálvinista Fáy-család egyik tagjának Devecserben, Abaújvármegyében.

Ez a magában véve is az élet boldogságát megadó esemény jelentőségében még fokozódott azáltal az ováció által, melyet a kassai egyház tagjai az ő forrón szeretett lelkészüknek s most már az ő ifju neijének is rendeztek.

Mikor az eddig magános lelkészlakba hazakerkezett a boldog pár, ott várta már őket az egyház főgondnoka, Komáromy István és egyik presbiter, Naményi Gyula s az egyház nevében üdvözölvén az új családi tűzhelyt alapítókat, ugyancsak az egyház ajándéka, megemlékezése gyanánt egy gyönyörű ezüst kávé készletet s két ezüst gyertyatartót nyújtottak át.

Képzeltetni, mily magasztos öröm töltötte el a lelkész kebelét, látva egyházának meleg ragaszkodását; képzeltetni az ifju asszony lelki állapotát, kit szerelem hozott el otthonából új otthonába s első lépésénél igaz szeretet fogad. Az ékes szavu pap meglepetésében alig tudott

lelkiismerettel mondhasam: Lássá, megfogadtam tanácsát, szorgalmasan tanultam s jó bizonyítványt hoztam haza. Kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Fehér ruhám volt akkor. Égőszerelem, csokor égett keblemen. Azt mondta: Mily jól illik az a lángpiros virág a fehér ruhára. Azután azt kérdezte tőlem: Tudom-e annak a virágnak nevé? Én elpirultam s azt feleltem: Tudom. Azóta féltékenyen őrzöm azt a virágot. Miért? magam sem tudnám megmondani. Csak őrzöm. Oly kedves emlékem, hogy talán meg is siratnám, ha elveszne. Valahányszor előveszem, mindig ő rá emlékezem. Pedig, de sokszor veszem elő! — Az a kis virágcsokor volt mindaddig egyedüli talizmánom. Azt csókoltam, ha könyvem kicsordult, ha valahol megbántottak, vagy ha egy bálból a mellőztetés miatt busan tértem haza, azt a száraz virágot vettem elő s enyhülést találtam fájó szívemre. Mily jó barátom lett az a kis virág, meg sem mondhatom. Annak panaszo'tam el könyveimet, annak mondtam el örömeimet. Még mindig meg van. Lássá, nem téptem el. Ez a virág az. Mondja meg neki, hogy megmutattam azt a elszáradt virágot s kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Azán mikor édesanyámmal beszélt, hogy örült szívem. Hogy örültem, mikor szabályos

nehány köszönő szót rebegni, de azokban aztán nagy fogadás volt: sem élet, sem halál, sem uraságok, sem fejedelemségek, sem jelenvalók, sem elkövetkezendők nem fogják őt a kassai egyháztól s kedves hiveitől elválasztani.

Mi is azt kívánjuk kedves barátunknak, hogy a most megszerzett boldogság teljességében, hivei folyton fokozódó ragaszkodása mellett, munkásságának gazdag gyümölcseit szemlélve építse évtizedeken át ama hegyen épült várost.

TANÜGY.

Az egyesületi élet és a protestáns néptanítók.

(Vége.)

Pedig a tudománynak mezeje ma már oly széles mező, hogy ki azon a mezőn van hivatva járni, okvetlenül szüksége van legalább lelki szemének tiszta látására, hogy azokat a hasznos és lelket gyönyörködtető virágokat, melyek az emberért hajtanak, felfedezzék s másoknak figyelmét is reá fordítsák.

Továbbá az események gyors haladása, a tudománynak hatalmas vívmányai — a tudomány mezején való biztos tájékozottságot és főként a tudomány-szomjat okvetlenül megkívánják a néptanítóban is. Mert ma már a tudomány nem a szobatudósok lelkiismeretüknek kielégítéseért van, hanem az életért, az élet részére. Az élet részére pedig csak úgy lehet hasznos dolgokat — különösen a tudomány terén — előállítani, ha azok is segítenek nemcsak a megkésztetésben, de főleg az életbe való átvitelében, kik az életben nagyon is benne élnek. De másrészt a tudomány haladásával lépést tartania már csak azért is okvetlenül szükséges minden gyakorlati néptanítóknak, mert e nélkül üdvös munkát oly értelemben, mint értekezésem elején mondtam, hogy t. i. vezére egy életen keresztül a népnek, nem végezhet; pedig lelkiismeretbeli kötelessége minden munkásnak azon a téren, melyre önként állt, hasznosan munkálkodni.

Ha tehát az általános tudományosság terén munkálkodni komolyan, szorgalommal, hivatásszerűleg kötelessége a néptanítóknak, mennyivel nagyobb mértékben kötelessége ez a pedagógiai szaktudomány terén. A földműves miként produktálhatna a haladó korról előállott új vi-

táncomat dicsérte s mikor azt mondta: Olyan vagyok mint egy angyal abban a fehér ruhában. Hogy repesett ekkor szívem örömben, Mikor dicsért édesanyám előtt, hogy mily kedves és szeretetreméltó vagyok, akkor meg épen alig tudtam magamat tartóztatni, hogy örömben fel ne kiáltok. Ugy vert, ugy dobogott a szívem, hogy tán ő is meghallotta. Kimondhatatlanul jól esett édes dicsérete. Megtartottam emlékemben jól. Még most is fülemben csengenek suttogó, lágy szavai. Hallottam minden szavát. Mélyen szívembe véstem. Minden szavára, minden hangjára, minden mondatára jól emlékezem. Kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Mondja meg neki, hogy meg van az a ruhám, melyben vele táncoltam, meg van az a virágcsokrom, mely keblemen diszlett; meg vagyok én. Mondja, hogy olyan vagyok, mint akkor, hogy semmit sem változtam, csak annyit, hogy megnőttem s immár nagy leány vagyok. Mondja meg neki, hogy még most sem felejtettem el s hogy ígéréte jól emlékezem. Kérdezze meg tőle: Emlékszik-e?

Azt válaszoltam:

Mondja meg, hogy emlékezem, hogy bevaltam ígérétemet s elmegyek hozzájuk. Mondja meg kérem, ne felejtse el, hogy emlékezem, mindenre jól emlékezem.

Sass Béla.

szonyokhoz mért eredményt, ha ezen új viszonyok teremtette gazdasági rendszert és eszközöket figyelemre sem méltatná, fel nem használná; ha a vastag conservativismushoz erősen ragaszkodnék. Bizonyára az ily földműves productuma meg nem felelne a kornak s a kor szelleme által teremtett kívánalmaknak s igényeknek.

Igy van ez a néptanítóval is. Az ő munkakörében is megkívánja a siker, a kor s annak igénye az új rendszer, módszer s eszközök figyelembe vételét és felhasználását.

A pedagógiai elvek közül a tanférfiak táborai harcot vívnak. E harcban ha nem is vesz részt tényleg minden gyakorl. tanító, de a harc iránt érdeklődni okvetlenül szükséges, nehogy az új helyzet váratlanul, készületlenül, meglepve találja. Avagy szükséges a harc iránt érdeklődni abból a szempontból is, hogy a harc heve alatt felmerült eszméket munkálkodásának üdvös eredménye érdekében felhasználhassa.

De bizonyos mértékig a harcban részt is kell venniük. Ezt működésükkel a legszorosabban összefüggő kérdések kívánják. Igy az iskolai látszólagos adminisztrációs ügyek, melyek tényleg a növendékek nevelésére vonatkoznak, — tulajdonképpen a nevelés-oktatás ügygyel közvetlenül foglalkozó tanférfiak véleményétől várják megoldásukat. Ilyen — hogy csak egy példát említsék — általam adminisztrációs ügynek nevezett népiskolai kérdés: a *naplók szerkesztése*. Látszólag ez lényegtelen s a nevelés ügy-

gyel összefüggésben nincs, de ha nem felületesen bánunk el és gondolkozunk e kérdés felől, lényeges; és nagyban befoly a növendékek nevelésére, mert a népiskolai naplók tulajdonképpen a növendékek minden irányú ellenőrzésére hivatják. Ily naplók megállapítása s megszerkesztése, annak vezetésére vonatkozó elvek megállapítása — főként és első sorban a gyak. néptanítók hivatásszerű kötelessége.

Avagy ott van a népis. nevelés-oktatás ügy másik részének: az oktatásnak egyik igen fontos eszköze, a tankönyv. Kérdelem: kik hivatják hivatásszerűben oly irányban munkálkodni, hogy alkalmas és ügyes tankönyvek kerüljenek a növendékek kezébe, mint éppen a gyak. néptanítók?!

Ezt érzik is, ez meggyőződésük is. Azért állítom, hogy érzik és meggyőződésük, mert ennek az által, hogy nincsenek általában megelégedve a tankönyvekkel, kifejezést is adnak. Ime tehát, ha nem foglalkoznak is mindnyájan — mert ez célszerű nem is volna — ügyes tankönyvek megszerkesztésével: de az már minden gyak. néptanítónak — legalább maga iránti — kötelessége s a tankönyv írók is köszönettel fogadják, hogy ne csak elégedetlenségüknek adjanak kifejezést s ne úgy mint a gyakorlat mutatja, baráti körben: hanem mutassanak rá azokra a hibákra, hiányokra is, melyek az elégedetlenséget támasztják lelkükben s mutassanak rá nyíltan, hogy vegyenek tudomást arról az illetékesek is „Nem azért gyujtják meg a gyertyát, hogy véka-

alá rejtessék, hanem hogy világoljon a házban levőknek.“

A tanügynek és a pedagógiai tudományoknak úgy válik aztán minden egyes hasznos képviselőjévé, buzgó harcosává.

Az eddigiekben, amennyire számolnom lehetett e hasábok terjedelmével, röviden körvonaloztam a néptanító élet-hivatását, azokat a munkaköröket, melyekben mindenikőjüknek becsülettel kell forgolódniuk, ha a magokra vállalt kötelességeiknek eleget tenni akarnak. Érzem-tudom, hogy más is, több is még a munkatér, hol kötelességteljesítés vár a néptanítóra: de ezek részint távolabb esnek jelen célomtól, részint pedig a főbb pontok ezek lévén — ezekből is kitűnik, hogy mily magasztos élethivatás áll a néptanító előtt, mily felsége: munkakört kell tevékenységükkel betölteni!

Az *eszményi boldogság* megteremtését munkálni! A *szabad és isteni eredetű eszméket* terjeszteni! A szereteten alapuló *vallásos érzést* ápolni! Azt az intézményt, mely szintén ezeknek megvalósítására törekszik, segíteni, sőt fejleszteni! A tudományok virágait mentől szélesebb mézőn szétoplántálni! . . . Oh van-e ily élethivatásnál magasztosabb?! Van-e ily munkakörnél felségesebb?!

Nincs, nem lehet! A legfelségesebb élethivatást, a legmagasztosabb munkakört isteni mesterünk, a Jézus töltötte be. Ez vala az ő törekvése is. S önök, mint néptanítók, ha e célok szolgálatában állanak — már pedig kell, hogy igen

A ket Mártosyné a család többi tagjainak boldogságában találta önön bánatának enyhülését, ők képezték édes fájó multját a boldog jelennek és a reményteljes jövőnek.

Ők nem roskadtak össze a fájdalomnak sulya alatt. A végtelen szeretet, mely őket körülvette, volt lelkük vigasztalása, a boldogság, mi rájuk sugárzott, volt magasztos életük glóriája.

(Vége.)

— Ugy hasonlít Malvinehez! Óh téged nem bocsátlak el többé magamtól.

— De most mi visszük el önt az esküvőre atyám. Nem sokat időzhetünk.

— Bizony a delet csak nálam töltjük . . .

— Nem, nem, semmi szín alatt!

— Makacs ember, legalább egy kis villás reggelit. Addig meg körülvezetem Herminet a házban.

— No azt nem bánom!

A tábornok karjára füzte Hermint és folytonos élénk beszélgetés közt vezette egyik szobából a másikba.

Szegény öreg, milyen boldog volt, mennyit csevegett! annyi kedveset, annyi sok apróságot tudott minden egyes tárgyról elbeszélni, hogy Hermine egészen beleléte magát ez édes bus emlékezet sajtáságos világába. Mire a reggelihez visszakerültek, már régi, régi ismerősök, rokonok voltak.

A reggelizés hamar végbe ment, mert Kálmán sürgette az indulást. Mikor végre beültek a hintóba, az öreg ur szorongva nézett vissza kis paradicsomára s kérdé:

— De ugy-e visszajöttök velem?

Azok mosolyogva szoriták meg kezét.

Mikor a hintó a mártonfalvi kastély udvarára berobogott, mindnyájan kifutottak a folyosóra. Minő öröm riadal keletkezett aztán, midőn azok hárman kiszálltak. A hadastyán megjelenése még fokozta örömlükét.

— Én is eljöttem részt venni boldogságtokban, mondá az öreg, mikor sorba ölelte őket. Hanem ezt köszönjétek ennek az angyalnak, aki már most az én leányom.

Ilma élénk örömmel vonta kebelére Herminet és öszszecsókolvá őt fülébe suttogá:

— Rosz leány te! hát én nem tudtam rád hatni? Persze az új lakónak még csak most rendezed be a szálást szivedben. No ne nézz rám olyan busan, inkább elhiszem, hogy szeretsz.

— Ej ez furesán volt mondva, mondá mosolyogva Hermine. Ugy értsem ezt, hogy csak jókedvemért hiszed el?

— Ma nekem mindent meglehet bocsátani, sugá pírulva Ilma, — hát ne gondolkozzál fölötte csak szeress! . . .

— úgy czéljuk isteni, munkájok ehhez méltó.

De hát éppen ezért, kérdelem: vajjon képes-e az egyes saját erejéből ennek megfelelni?! Kategóricusan mondom: *nem*. Csak az egyesületi élet teszi az egyest képessé erre. Oly sok irányban kell a néptanítónak munkásságot kifejteni, hogy a vezérelvet, mely szerint végezze el hivatását, nem is lehet kívánni, hogy önmaga állapítsa meg ki-ki. Mert mentől szélesebb a kör, melyben mozognunk kell, annál több az ami lebonyolításra vár; szükség van tehát eszmecserére, több szemnek a vizsgálatára. Csak a különböző irányok, elvek, pártok tusáiból tisztul ki és áll elő az üdvös eredmény — mondja a 60-as években — midőn a tanügy hatalmas lendületet nyert — egy kiváló pedagógus bölcsészünk.

S e pedagógus bölcsésznek idézett mondanása az általam fentebb rajzolt két munkatérre vonatkozólag, t. i. a politikai viszonyok alakulása folytán előállott — és a tudomány terére vonatkozólag áll kiválólag. Ugy az egyik, mint a másik munkatérén napról-napra halmazódik az anyag össze — úgy, hogy kivált az oly sok irányban lefoglalt néptanító — mint egy ember — absolute nem képes arra, hogy legalább figyelemmel kísérje az események folyását, melyek pedig befolyással vannak az ő munkájuk eredményére. Avagy ha a néptanító akár szellemi, akár anyagi tekintetben hiányt érez — pedig mint érintetem, hiány mindkét tekintetben van — és e hiányra mint

egy ember mutat rá: vajjon nem elhangzik-e szava, mint a pusztában kiáltó?! De ha egy testület emeli fel szavát, már az a tekintélynek súlyával esik a mérlegbe, mert már egy testületről egész méltán mondhatjuk, hogy az a társad. élet egy ütere, melynek működése e testszervezetet megérzik. S hogy a testületi vélemény fontosabb, mint az egyesé, annak egészen természetes oka a fenti idézetben ki van fejezve, mert csakugyan a testületi élet pártusáiból áll elő az üdvös eredmény.

Igy tehát a testületi élet mentől szervezettebb tételére ha más nem is, de az okvetlenül kell, hogy sarkalja a néptanítókat, hogy úgy az általános, mint a szaktudományosság terén az érzett hiányokat kipótolják s egyszersmind ez a testületté tömörülés a tudományos képzettségben való haladást is elősegítse.

De ott van a másik munkatér is, amelyen együtt kell éreznie a prot. tanítónak a prot. egyházzal. Itt, hogy kivánt eredménye legyen munkásságuknak, szintén üdvös eszmékre van szükség, melyet ugyancsak a testületi élet hozhat létre, amennyiben én, mint axiómát fogadom el s jelentem ki e tételt: „a társulás, az egyesülés az eszmék alapja.”

S végre az a munkatér is, melyet én elsőnek említettem, a társulást, a szerves egyesülést kívánja a néptanítóktól, részint e munkatérén végzendő munka eszközeire vonatkozólag, részint pedig, hogy a testület, mintegy örálló, jelezze az egyes harcosoknak a veszedelmet s

jelölje a harcban elfoglalandó állásukat.

Ma, ha szétnézünk, mit tapasztalunk e tekintetben? Azt, hogy ha van is itt-ott a néptanítóknak egyesületük: élettelen az, olyan mintha nem volna vér, mely a tagokat működésbe, mozgásba hozná. Nagyon kevesen vannak gyak. néptanítóink között, kik a tudománnyal foglalkoznának; sőt sok évi tapasztalataikat is engedik a feledésnek, holott mily üdvösen hatna az az ifjú nemzedékre! Sőt még a tudomány iránt való egyszerű érdeklődés is, a tudományszomj is — úgy látszik — napról-napra lohad némelyekben.

S mi ennek az oka? Az, hogy hiányzik a munkára a *nigó*. A *nigó* pedig nem más, mint a testületi élet. Itt szülemlik meg a nemes elhatározás, ott növekszik az akaraterő s a versenyzési kedv.

Hangzik továbbá szerteszét a panasz, a zugolódás — úgy anyagi, mint szellemi tekintetben: s eredmény, javaslat még sem konstatálható. Ennek is alapforrása az egyesületi élet hiánya, vagy a vér nélküli egyesületi élet.

Terjed a társadalmi ferdeség annak dacára is, hogy a néptanítókra, mint a nép körében az őrállókra, nézhetünk... Dehát milyen őrálló az, ki a válság percein nem kiált, nem jelzi a bekövetkezendőket s nem buzdul fel tetterre készen a munkára?!

Fel tehát a tömörülésre, nagyobb munka kifejtésre! Az ellenség ajtónk előtt áll, sok ügyünk elintézetlenül hever; sok zseb várja a gyógyító balsamot! S mint

A harmadik pár.

Csendes boldog idők következtek. Ilma és Emmi szerelmét nem zavarta meg többé semmi gond, semmi bánat. Gyula a politika, Zoltán a tanítás terén tekintélyes nevet vívtak ki maguknak. Ormai Felix és neje csakugyan kibé-kültek Zoltán házasságával s hozzá vonultak öreg napjaikra s Emmi nagyon megszerették, ki a leggyöngédebb szeretettel csüggött rajtuk. Hermine csakugyan gr. Heldenburg-hoz vonult, a tábornok őt leányává fogadta s ezt törvényesítette is. Hermine az öreg ur magános életének valóságos vigasztaló, boldogító angyala lett. Kálmán gyakorta meglátogatta őket, e látogatások képezték Hermine életének ün-nep napjait. A legeszményibb viszony létezett köztük, mit Ilma és Emmi családi körében is mindenki tudott. Náluk is ünnep volt akkor, ha Hermine néha megjelent köztük. A tábornok életének utolsó napjai e csendes boldogság között folytak le. Még két évig élt e csendes szelid örömeiben. Betegségében fogadott leánya legszeretőbb, leggyöngédebb ápolója volt. A hadastyán az ő karjai között hunyta le szemét. Halála után Hermine megvalósítá Zoltán tervét, nő-nevelő intézetet állítottak fel, melyben Hermine szorgalmas munkás életet folytatott.

Még egy csendes év mult el. És a sors a Mártonfy családra még egy csapást mért.

Kálmán egy lovaglás alkalmával oly szerencsétlenül bukott le, hogy meggyógyulásához többé nem lehetett remény. Nem engedett orvosi tanácsot összehívni.

— Tudom, hogy meghalok, mondá nyugodtan Gyulának és Zoltánnak, akik ágya mellett álltak; — ne veszte-gessük az időt. Küldjétek be hozzám Herminet, aztán hagy-jatok magamra.

Néhány pillanat mulva ott zokogott keblén a boldog-talan leány.

— Most már szabad! suttogá töredezetten.

— Ne sirj! hallgass meg. Felköltözöm ahoz, akihez hú maradtam az utolsó napokig. Szellemeink nemsokára ölel-kezni fognak; de a földi élet utolsó óráit neked akarom adni; jogod van hozzá, hú kitaró szerelmedért. Elfogadod tőlem? — Szívem mély érzelmével nyujtom neked kezemet,

jobban e földön már nem szerethettem senkit, mint téged szerettelek. Hadd szálljak azzal a boldog tudattal síromba, hogy van egy lény, aki viseli nevemet. Elfogadod tőlem.

A leány zokogva intett fejével.

— Küldd be Vilmost.

Hermine a mellékszobába lépett, hol a többiek voltak egybegyűlve s intett Verőczy Vilmosnak, hogy menjen be. Ez besierett Kálmánhoz s odabenn volt nála mintegy ne-gyed óráig, azután kijött s behivta a többieket is.

— Kedveseim! — szólt hozzájuk Kálmán lassu, de érthető s eléggé szilárd hangon; — életem legfontosabb elhatározását akarom tudotokra adni; a sietséget, melylyel azt teszem, mentse ki szerencsétlen helyzetem. Lehet, hogy szándékom végrehajtására csak néhány órára van, most kell annak tehát megtörténni. Isten színe előtt és előttetek ki-jelentem, hogy Ormai Hermint nőül óhajtom venni, s fel-kérem a lelkész, végezze a szükséges szertartást s áldja meg szövetségünket!

A lelkész odalépett s odainté Hermint, a többiek né-mán meghatva álltak körül őket.

Verőczy Vilmos az egyház szertartásai szerint össze-eskette őket, Mártonfy Kálmán és Ormai Hermine férj és feleség lőnek.

Ugy látszott, mintha a végzet csak ez utolsó esküre tartotta volna fel erejét; amint az áldás utolsó szavai el-hangzottak, Kálmán visszahanyatlott vánkosára s bucsu sza-vai álomszerű suttogássá váltak. Hermine gyötrelmes zoko-gással borult keblére s csókolta halvány ajkait... haszta-lan!... Még egyszer emelte föl fejét, mosolygó elhaló tekintetét nejére függeszté s az utolsó csókban elröppent lelke.

Hermine abban az órában, melyben Mártonfy Kálmán neje lett, lett annak özvegye is.

Oda temették Malvine mellé, de földi neve Ormai Herminé lett. Hermine mint Mártonfy Kálmáné a szeretett család tagja lett. Fájdalmában ez volt egyetlen vigasztalása. Hisz ő az élettől már rég nem várt semmit, s kedvese ne-vével megnyerte azt, amit e földön még elérhetett.

Társá lett a lemondásban az emlékezetben Bertának.

törekedtem kimutatni mind e hiányon, bajon csak összesített erővel, *szerves* egyesületi léttel vagyunk képesek segíteni.

Lehetetlen, hogy mindenki ne érezze szükségét: gondolat, tanulmány és tapasztalat együttes közlésének, a szellemi összpontosulásának.

Ha igen, úgy habozni nincs okunk, sem jogunk!

Réz László.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Elismerés egy sárospataki jogtanárnak. Mint annak idején mi is megemlékeztünk róla, derék kartársunk s barátunk, dr. *Finkey* Ferenc sárospataki jogtanár, egy büntető-jogi monográfiát adott ki. Az egység és többség tana a büntetőjogban c. alatt. A pajtáskodó kritika mai korszakában igen jeles munkának kell annak lennie, melyet szakszerű és vidéki volta dacára a fővárosi napisajtó is figyelemre méltat s ez történt e fiatal, irodalmi konnexiók nélkül szűkölködő provinciális tanár első nagyobb irodalmi alkotásával. A szaklapok pedig oly elismerőleg nyilatkoznak róla, hogy egy neves büntetőjogi író is megirigyelhetné. Pl. a „*Jog*” a következőket mondja bírálatában: „Az egység és többség tana a büntetőjogban. Írta: dr. *Finkey* Ferenc, a sárospataki jogakadémia nyilv. r. tanára, Sárospatak. Kiadó: *Steinfeld* Jenő. 1895. Ára 1 frt 20 kr. Ama sokat vitatott kérdés tisztázása, mely a büntető cselekmények halmazata fogalmának megállapítására vonatkozik, szerző ezen nagyobb tanulmányának sajátlagos tárgya. Mindenki, ki bíróságaink gyakorlatát ismeri, tudja, mily ingtagság, mily zavar uralkodik e téren. De azt is tudjuk, hogy az elmélet sem mondható teljesen megállapodottnak, ámbár e tekintetben erősen közeledünk a tudomány communis opiniojához. Az ez irányban való kielégítő végfeloldást nagyrészt a büntető codexek akasztják meg, a mennyiben azok még mindig a régi alapon állva, az újabb tudományos vívmányoknak a gyakorlatba való átmenetét akadályozzák. A gyakorlat ennél fogva még mindig a bűnhalmazat kettős fogalmának, az eszmei és anyagi megkülönböztetésén áll, ámbátor ezen álláspont a tudomány által tulszárnyalva van. Szerző nem kívánt új elméletet felállítani. Ő csak világos képet akart dolgozatában nyújtani a bűnhalmazat kérdésének állásáról, feltüntetni a jog, irodalom, törvényhozás és joggyakorlat mult és jelen mivoltát, hogy ezek alapján aztán saját álláspontját indokolva, hazai büntető törvényünk vonatkozó részének esetleges hibáit kiüntesse. Szerző igen alapos és figyelemre méltó tanulmányának végeredményeként arra jut, hogy a helyesen értelmezett bűnhalmazat nem más, mint egy tettesnek több büntetendő cselekménye. Azon cselekmény, melyért a tettes már meg volt büntetve, vagy mely már elévült, nem vonható a halmazat körébe. Az alaki és anyagi halmazat elvetendő. Az alaki halmazat nem eszmei, hanem valóságos bűnhalmazat, de az anyagi halmazat, mint önálló bűnfogalom szintén nem létezik. A visszaesés nem tartozik a többség keretébe. A többség büntetése fogalmának megfelelően szintén egységesen állapítandó meg. A leghelyesebb büntetési rendszer az absorptio és cumulatio elveinek összeegyeztetéséből felépített összbüntetési rendszer. A dolgozat kitünő tájékoztatást fog nyújtani mindazoknak, kik e kérdés jelenlegi irodalmi, törvényhozási és igazságszolgáltatási állását megismerni kívánják.

„Ungaria Magyar-román Szemle.”

Moldován Gergely kolozsvári egyetemi tanár e valóban kitünő s nagy hézagot pótló havi folyóiratának 5 füzeté a következő tartalommal jelent meg: először is a gazdag tartalmú román rész, a magyar részben. „*Classicus* elemek a román népköltészetben (Vergilius alvilága), *Putnoky* Miklóstól, Román szavak a magyarban, Magyar szavak a románban. — *Moldovan* Gergelytől A román néphitvilágából *Moldován* Gergelytől. Az *Avas* és az *avasi népszokások* — *Marosán* Viktortól, Román közmondások (—), *Toma* (román népballada), ford. *Moldován* Gergely. A cigány és a juh, ford. *Koós* Ferenc. Az élődiek, *Dela* *Vranceától*, ford. *Alexi*

György, *Dinka* L. *Buleandra*, *Vlahutától*, ford. *Koós* Ferenc. Magyar közmondások (románul), *Pituk* Alberttől. E nagyérdemű folyóirat ára egy évre 6 frt, egy füzet 60 kr. Ismételten a legmelegebben ajánljuk olvasóinknak.

Kitől ered a „nemzeti génusz” kifejezés?*

(Adalék *Tóth Béla* szálló ígééhez.)

Méltán so oztá e kifejezést *Tóth Béla* a maga nagybecsi könyvében a szálló ígék közzé, mert alig van szó és mondat, mely az újabb időkben több százbán fordulna meg. Irodalom és művészet, politikusok és kozgazdák, tudósok és mesteremberek egyaránt hangoztatják a nemzeti génuszt, még azok is, kik nem értik és nem érzik, még akkor is, mikor semmi szükség reá.

Nem csoda tehát, ha *Tóth Béla* is nagy érdeklődéssel és buzgalommal kutatta e szálló íge eredetét. Az apaságot még leghajlandóbb *Herman Ottónak* e nem magyar származású, de a magyar génusztól igazán áthatott nagy tudásunknak odaitélni, mint a ki 1877-ben egy természettudományi értekezésében (természettudomány és nemzeti szellem) használta volna először a magyar génusz kifejezést és mint a ki egy 1889. évi képviselőházi felszólalásában fejtegette, hogy miből csillan is ki a nemzeti génusz. De maga *Tóth Béla* is kénytelen bevallani, hogy más és már régebben formálhat atyjai jogot e kifejezéshez, t. i. dr. *Popper József* miskolci orvos, a ki a zsidó kongresszus tisztelgő küldöttségét vezette gr. *Andrássy Gyula* miniszterelnök elé az emancipációt megköszönni, már 1868-ban mondotta volna e szép szavakat: A dicsőség e nagy tettért a nemzet génuszt illeti. (Lásd *Tóth B.* szájról-szájra 118—119 lap.)

De im a véletlen rávezetett, hogy e szálló íge már jóval előbb felhangzott, nem természettudóst, nem is politikust vallhat atyjának hanem egy jámbor pedagogust, sőt ami a legérdekesebb nem is magyarul, hanem latinul proklamáltatott először a nemzeti génusz szentsége és uralma.

Századunk legelején nagy változáson ment át a protestánsok közoktatása. Ők, akik harmincz évvel korábban makacsul tiltakoztak a *Mária Terézia-féle Ratio Educationis* ellen, maguk is belátták a reformok szükségét s többek között a tiszántúli ev. ref. egyházkerület tanügyi bizottságot küldött ki egy a haladó kor szellemének megfelelő tanterv kidolgozására, mely aztán törvénynyé is vált a következő címen. *Ratio institutionis congregatione superintendentiali anno 1806 exhibita ab eademque approbata.*

E nagy fontosságú közoktatási tervetnek mindjárt bevezető soraiban találjuk ezt az érdekes, maig is megszívlelendő kijelentést: *Sane non ad satto quodam ac peregrino, verum domestico et quasi in medio nostri nato opus nobis est Educationis Instituto: nisi genio nationis vim facere velimus. Vagyis: Valóban nem valamely átvett és idegen, hanem hazai és mintegy közöttünk termett tantervre van nekünk szükségünk, hacsak erőszakot nem akarunk tenni a nemzeti génuszon.*

Az a jámbor pedagógus pedig a ki e tantervet fogalmazta és aki a nemzeti követelményeket meg a latin szövegből is kitoró ilyen tösgyökeres magyar eszjárással és szóllással hangsúlyozta, nem más volt, mint *Budai Ézsaiás*, az időszerint a debreceni kollegium tanára, később a tiszántúli ev. ref. egyházkerület superintendentense, a ki először irt magyar nyelvű latin nyelvtant, aki először vitte be a magyar nyelvtant a protestáns iskolába rendes tárgyal és a ki a debreceni kollegium fejlesztésében, általában a hazai tanítás megmagyarosításában elévülhetetlen érdemeket szerzett magának.

Kardos Albert.

* A „*Debr. Ellenőr*”-ből.

UJDONSÁGOK.

Házasság. *Révész* Kálmán Kassa jeles ev. ref. lelkésze, e hó 4-én lépett házassági frigyre *Fáy Klárával* Devecserben.

Ribot miniszterelnök gyásza. *Ribot* miniszterelnöknek Calaisban lakó nővére, *Lamberg* asszony, mint Párisból távírozzák, szörnyű módon halt meg. Fiának és több rokonának kíséretében kikocsizott a városból. A kocsi éppen akkor ért a vasuti sínekhez, amikor a pályán egy vonat közeledett. *Lamberg* asszony ijedtében kiugrott a kocsiából, de oly szeren-

csetlenül, hogy éppen a robogó vonat elé esett, amely testét egészen összeszaggatta. Az előkelő asszony szomorú vége egész Franciaországban nagy részvétet keltett.

Meggyilkolt olasz politikus. *Ferrari* Luigi, volt olasz külügyi államtitkár Rómában e hó 4-én éjjel meglőtték. A hivatalos táviró ugy tünteti fel a dolgot, hogy a szóváltás közben történt a szerencsétlenség, azonban valószínűleg szándékos gyilkosságról van szó, *Ferrari* ugyanis a mult kamarában az ugynevezett „*Legalitarii*” pártjához tartozott, vagyis a szélső baloldal azon pártjához, kik a párt-töredékek köztársasági hitelveit megtagadták és a monarchiához csatlakoztak. — Előbbi párthívek és ezeknek követői árulóknak neveztek most őket és nagyobb gyűlölettel üldözték, mint a politikai ellenfeleket. *Ferrari* a most lezajlott választások alkalmával Riminiben az elitelt és anarkista hajlamu *Barbato* ellen lépett fel és győzött. Ez elég volt a tulzók feltűzésére. Igen alapos a gyanu, hogy a *Ferrari* ellen elkövetett büntény politikai szenvedélyből eredett. Hogy a kormány ezt el akarja titkolni, az valószínű. Bizonyára nem illik szerepéhez, hogy a hatalmas rendőri presszió dacára politikai büntények történhetnek. Ez lehet az oka, hogy a hivatalos forrás másképp tünteti fel a dolgot. *Ferrari* állapota reménytelen. Tegnap elfogtak egy embert, aki abban a csapatban volt, ahonnan *Ferrari*ra lőttek. A merénylő személyazonossága már megállapított. A megsérült képviselő, aki tudja, hogy életveszélyben forog, tracheotómiát fognak végrehajtani.

Eljegyzések. *Teleky* László nagyrőcei keresk. iskolai tanár eljegyezte *Tombor* Kornéliát Nagy-Bittséről, *Sáfrán* Géza m. kir. honvédfőhadnagy *Baksay* Gizellát Rimaszombatból.

Mi dukál egy tanárnak? Az alföldön történt valahol, — amint nekünk írják. A felelősség a beküldöt terheli, mert nem állunk jól róla, hogy a XIX. században ilyen megtörténhetik. A protestáns iskola egyik tanára meglátogatta az intézet egyik oszlopos férjét — hivatalos ügyben, mert különben a társadalmi és hivatalos állás közt levő óriási űr nem engedi őket érintkezni. Az oszlopos férfiú kivett egy rakás szivart, kitünő magyar királyi 3 1/2 krajcárosokat s megfelelő grandenával megkínálja a határtalanul lekötelezett tanárt. Alig gyújtott rá, alig élvezi e magas kitüntetést, belép egy előkelő ur, az oszlopos kasztjából való, őt is szivarral kívánja a házi gazda, melynek aranyos boritéka az előbb kinalthoz hasonló származást árult el. A szegény portorikó erre ugy elszégyenlette magát, hogy aranyért se lehetett bele lelkét verni, egyszerűen megszűnt szelelni. Az agyonmáltatott professzor pedig azóta is elmélkedik az egyiptomi kasztrrendszerrel, a szent demokráciáról, a nemzet napszámairól s ilyet duruzsol: quem di odere Utánnomás nem díjaztatik.

Dulánszky Nándor pécsi r. kat. püspök nagyfoku agylágyulásban szenved s állapota reménytelennek mondható.

Tas- és Szabolcs magyar vezéreknek az egykedorogmai révén való átkelésük emlékeül a tiszafüredi régészeti egylet, illetve a társulat vezérférfiai; *Tariczky* Endre r. kat. plébános, elnök, *Bán* *Zsigmond* ref. lelk. alelnök és *Milesz* *Béla* muzeumőr kezdeményezésére a tiszafüredi határban emlékoszlopot emelnek, melynek költségeihez Hevesvármegye 500 trttal járul.

Az alsó-kubini tüzvészről. A-Kubin és Nagy-Biszterice községek leégtek. Leírni is lehetetlen azt a szomorú és rémitő képet, melyet az elpusztult város romjai mutatnak. Szivtfacsaró érzés borzongatja a szemlélőt, mikor végignézi a két elpusztult város romjain. 17 emberélet és száznál több barom pusztult el a lángokban. Alsó-Kubinban és Nagy-Bisztericzen alig van férfi, aki sulyosabb égési sebeiben nem szenvedett volna. Hivatalnokok, akik elszántan működtek a tűzoltásnál, nagy része hetek óta sebeikben őrzik az ágyaikat. Minden ajkról csak panasz hangzik el, a köznép ajakán egyebet sem hallani, mint egy bátor ismeretlen életmentőről beszélni, aki vakon hatolt be a már égő és düledező házakba s onnan sértetlenül hozta ki a gyermekeket. *Benedekfalvi* *Detrich* Kálmán árvaszéki hivatalnok volt az az ismeretlen önfeláldozó életmentő, akinek 5 anya köszönheti gyermeke megmentését, aki három égő házból 5 gyermeket mentett meg

a biztos tűzhaláltól. A másik életmentő Lehocky Gyula megyei hivatalnok, aki szintén egy előkelő urhölgyet mentett ki a lángokból, névszerint Kiszely István árvaszéki úrnok nejét, aki nem birt szabadulni az égő házból. Lehocky meghallotta a jajkiáltásait s az ablakon keresztül mentette ki sértetlenül. A tűzvész kárának áldozata is van már. Oszadszky Czunik János alsó-kubini jómódu földművelő polgár, akinek egész vagyona porrá égett, elkeseredésében tegnapelőtt a temető bejáratán a kapu gerendájára fölakasztotta magát. Két árva fiúcska siratja az elvesztett apát. A tűzkárosultak részére a legelső adomány a belügyminisztertől (1000 ft) érkezett. Szmezsányi Pál székesi püspök 500 frtot küldött. Alsó-Kubinban a gyűjtés 450 ft. Az utóbb érkezett adományok a következők: Herczeg Eszterházy Pál, az árva uradalom főkormányzója 1000 frtot utalványozott ki az uradalom pénztárából. Schlesinger Gyuláné Trencsénből, Schwitzer Simon Maduniczról és Kuffler Benőné Györből 30 személyre való ruha és fehérneműt küldöttek kiosztás végett Mittelmann Áronhoz. Králik Alajos az a.-kubini önk. tűzoltó egyesület elnöke a leégett egyetemi tagok részére 100 frtot utalványozott a rokkant tűzoltókat segítő alaptól. A Teleki József zenekara részére József kir. herceg titkári hivatala 5 frtot küldött Alcsuthról.

Ujra sikkasztó bankár. Kanitz Manó budapesti Váci-utcai bankárt, ki 80 ezer frt körül sikkasztott ügyfeleitől, e hó 6-án a kora hajnali órákban letartóztatták. Pályafutása röviden ez volt:

I. Mint gyakornok lótot-futott, számolgattott mindaddig, míg ernyedetlen szorgalmával annyira vitte, hogy

II. a Rotschild-ház pénztárosa, majd

III. egy ünnepezt bécsi primadonna férje lett. Nem sokáig élvezhette azonban a mézes hetek gyönyöreit, mert házassága után tizennégy nappal elfogták. Kanitz óriási összegeket elsikkasztott a Rotschild-ház kifogyhatatlan pénztárából s lett belőle

IV. Fegyenc a steini fegyházban. Itt szigorú visszavonultságban hét évet töltött. Onnan Budapestre jött és néhány év múlva lett belőle

V. Váci-utcai bankár.

VI. A főkapitányság foglya.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Ismét apróságok, vagyis husz millió fegyverekre. Delegátus körökben hire jár, hogy a közös budget, melyet tegnap terjesztettek a delegációk elé, az ismétlőfegyverek tetemes megszorítását tervezi. Az ismétlőfegyverek tartalékkészletére előirányzott összeg, melyet néhány évvel ezelőtt 9 millióban állapítottak meg, nem bizonyult elegendőnek; sőt ellenkezőleg az a szükség forog fenn, hogy e tartalékkészletet háboru esetre tetemesen fel-emeljék. Ezzel egyidejűleg a hadügyi intézőség elhatározta, hogy a technikai csapatokat, névszerint a tüzekeket és szekerészeket ismétlő karabélyokkal látja el. Ennek következtében vált szükségessé, hogy az előirányzott összeget az ismétlőfegyverek utólagos beszerzésére 20 millióra emeljék fel. A megszorításokat néhány évre osztják be. A jövő évre csak a szokásos 1.800.000 frt részletösszeget követelik. Az utólag beszerzendő fegyvereket az eddigi 8 mmes rendszer szerint készítik.

Bécsi liberálisok a bécsi viszonyokról.
— Az Egyetértés kiküldött tudósítása után. —

Az Egyetértés kiküldött belső dolgozótársa felkereste dr. Richter Albert osztrák országgyűlési képviselőt, Bécs városának volt alpolgármesterét és dr. Noske Kostantin országgyűlési képviselőt és bécsi községtanácsost, a kit tudvaleg a május 29-iki polgármester választásnál a városháza előtt összecsoportosult csöcselék bántalmazott. Az osztrák liberális párt e két kiváló tagja az Egyetértés tudósítója előtt a következő nyilatkozatokat tette, melyek igazán szenzációs módon világítják meg a Bécsben most uralkodó viszonyokat és a bécsi legmagasabb irányadó körök ellenséges érzületeit Magyarország irányában.

Dr. Richter Albert képviselő és volt polgármester így nyilatkozott:

Az egész antiszemita-mozgalom 1880-ban kezdődött. Eredileg a mozgalom tisztán anti-

szemita volt. Programjának főpontját a zsidók elnyomása és azoknak állítólagos domináló befolyásának a megsemmisítése képezte. A mozgalom tovább fejlődésével a vezetők azt észlelték, hogy a klerikális párt radikális szárnyában, a keresztény-szocialistákban, akik speciálisan a szociáldemokrácia ellen foglaltak állást, értékes szövetségstársakra találhatnak és ezekkel együtt „Egyesült keresztények” nevét vették fel.

A mozgalom kezdetétől fogva a tiszta klerikális párt, különösen az alpapság, a fanatikus híveknek és agitátoroknak egész sorát bocsátotta az antiszemita rendelkezésére.

Eme vegyes hadsereghez csatlakoztak az elégedetlenek nagyszáma, akik alacsony műveltségi fokuk folytán a gazdasági hanyatlás alapokát nem tudták megtalálni és így általánosságban minden baj alapokának a zsidót tekintették. Erre tanították őket az antiszemita vezetők és ezt meggyőződés gyanánt velük elhitették.

Egy kiváló részét az antiszemita hadseregnek képezik az alsó fizetési fokozatban lévő hivatalnokok.

Ennek az oka a súlyos anyagi helyzet, a melyben vannak, mert fizetésük, az utolsó fizetés-szabályozás óta, mely több mint husz év előtt (1873-ban) volt, nem áll arányban a mai szükségletekkel és drágasággal és sokan közülük, kik több tagu családdal bírnak, valódi nyomorban vannak.

Az alsóbb szociális réteg, a munkás-osztály fejlődése természetesen a magasabb osztályú kishivatalnokok jövedelmének szaporítását követeli, hogy igényeik kielégíthetők legyenek.

Mert míg Bécsben akárhány vasmunkás hetenként 25 frtot keres, a kishivatalnok havi fizetése ritkán éri el a 100 frtot.

Az utolsó években eme felsorolt csoportokhoz csatlakoztak a „német nemzetiek”, kik tulajdonképpen nagyrészt Schönerer hívei, kiknek tendenciájuk a buzavirág által jelezte. A másik része pedig tiszta antiszemita, német nemzeti színezettel.

Megjegyzendő és elszomorító tény, hogy mind a fiatal hivatalnok, kik mostanában hagyták el az egyetemet, a Schönerer-féle nemzeti iránynak hódolnak és annak hívei.

E különböző pártokat a liberális párttal szemben folytatott közös ellenségeskedés tartja össze.

Dacára, hogy az állami hivatalnokok semmi összefüggésben nincsenek a községi ügyekkel, mégis azon elvből kiindulva, hogy sorsuk már rosszabb amugy sem lehet és véleményük szerint helyzetükön csak felforgatás segíthet: a választások alkalmával mind az antiszemita párttal szavaznak.

Ehhez járul a kormány tehetetlensége, melynek sem bátorsága nincs, sem a módját nem tudja, hogy a hivatalnokok helyzetén hogyan javítson, s melynek eddigi működése semmi egyébben nem nyilvánult, mint ígéretésekben.

Mindeme antiszemita mozgalom uralkodás egy nagy hatalmu pártfogásra talál, mely kifejezésre jutott az által, hogy Agliardi nuncius eme elemeket favorizálja. Hogy mily messze terjed felfelé ez a pártfogás, azt nem tudni, azt csak sejteni lehet.

Az antiszemita mozgalom uraltatik és vezetetik a nagy klerikális párt által és csak oly vezetőket tűrnek meg, akik a klerikalizmusnak hódolnak és az utolsó cél, melyre törekednek, a klerikális uralom visszaállítása, mint az a konkordátum idején volt.

Az antiszemita mozgalomnak végkifejletében csak a klerikális párt fogja hasznát látni, az antiszemita pedig, akik tovább gondolkoznak és azzal kecsegtetik magukat, hogy a vezetést megtartják, nagy csalódásra fognak ébredni.

A klerikális párt még soha annyi türelmet, elővigyázatot és okosságot nem fejtett ki, mint most kifejté és soha sem volt oly veszélyes, mint jelenleg.

Az itt előadottakból önkényt megmagyarázhatók az antiszemita vezérek dühös támadásai Magyarország és annak jelenlegi politikai iránya ellen.

Ezek az emberek épen úgy cselekszenek, mintha feladatuk volna az uralkodót a fogság egy neméből kiszabadítani, amelyben az ő előadásuk szerint a Magyarországon uralkodó politikai irány által tartatik, mert épen Ma-

gyarország és annak liberális iránya az utolsó akadály, melyet a klerikalizmusnak a monarchiában le kell győznie.

A községtanácsban kizárólag az antiszemitaakkal szemben győzedelmeskedhetnének a liberálisok, de az antiszemita hivatalnokokkal és a rendőrhatalóság kivétel nélkül antiszemita és végül a nagy klerikális párttal szemben a liberális párt, melynek elvein kívül nincs egyebe, mindenesetre tulságosan gyöngö.

A liberális pártban hiányzanak az agitációs tehetségek és azok az ismeretlen dúsz pénzforrások, amelyek az antiszemita rendelkezésre állanak.

A DELEGÁCIÓ.

Budapest, június 6. A delegáció ülései ma délután kezdődnek. A hadügyminiszter előterjesztésében a hadsereg budgetjében a túlkövetelés mintegy hat millió forintot tesz ki. Krieghammer hadügyminiszter a holnapi ülésen terjeszti elő exposéját; Goluchovszky külügyminiszter a jövő hét elején fogja prommját kifejteni.

A közös költségvetés a következő részletes összegeket tünteti föl: a külügyminiszterium tétele 3 910,700 frt, hadügyi tétel 150.185,961 frt, pénzügyminiszterium 2.068,250 frt; — a számellenőrzési hivatalnál fősorszámok 126.552 frt, a szükséglet főösszege 156 599,288 frt, ebből levonva a fedezet főösszegét 2.692,175 frtot, marad szükséglet 153.599,288 frt, vámjovendéki többlet 49.047,140, marad összes szükséglet 104.552,148 frt, ebből levonva Magyarország terhére 2.091,043, marad 102.461,105, miből Ausztriára 71.722,774, Magyarországra 30.738, 331 frt esik.

A szükséglet a külügyminiszteriumnál 109700 frttal, a hadügynél s pedig közös hadseregnél 3.563.000, hadi tengerészetnél 500.000, pénzügyminiszteriumnál 37.775 frttal több szükségletet mutat, míg a számellenőrzés 1710 frttal, Bosznia-Hercegovinánál 63000 frttal a szükséglet csökkent a mult évhez képest.

HIRDETÉSEK.

**Mária-
zell
Gyomor-
cseppek**

nagyszerűen hatnak gyomor bajknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfuftság, savanyu, felbőfögés, hasmenés, gyomorfégés, felesleges, nyálkaválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs szűkülés.

Hathatos gyógyszernek bizonyult fejjájánál, a menyhyben ez a gyomortól származott, gyomortulterhelésnél étellekkel és italokkal, giliszták, májbajok és hámorhoidáknál.

Említett bajknál a **Máriaczell gyomorcseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanusít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerháza **Budapest**, Király utca 12 sz.

A védjegyet és aláírást tüzetesen tessenek megtekinteni! Csak oly cseppeket tessenek elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a kezesítő aláírásával (C. Brády) és ezen szavakkal: „Valodiságát bizonyítom”.

A **Máriaczell gyomorcseppek** valódián kaphatók.

S.-A.-Ujhely: Kincsesy Péter és Ellássy Imre gyógyszerházaiban.